

SNIMANJE GLASA KAO METODA UNAPREĐENJA GOVORNE PROIZVODNJE U PROCESU OVLADAVANJA STRANIM JEZIKOM

Dora Fila Butković

dora_fila@yahoo.com

Međunarodno sveučilište Libertas, Zagreb, Hrvatska

Margarita Marković

margarita.markovic21@gmail.com

Međunarodno sveučilište Libertas, Zagreb, Hrvatska

Sažetak

Uvjeti nastave stranoga jezika u okolnostima izazvanima pandemijom COVID-19 pred studente i nastavnike jezika struke postavili su nove i velike izazove, istovremeno potičući istraživanje mogućnosti primjene tehnologije u nastavi stranoga jezika. Usmeno izražavanje kao jedna od osnovnih jezičnih djelatnosti ključnih za ostvarivanje uspješne komunikacije osobito je zapostavljeno u uvjetima e-nastave iz niza razloga, kao što su tehničke poteškoće, velik broj studenata i skraćeno trajanje nastavnoga sata. Jedno od mogućih rješenja za uvježbavanje usmenoga izražavanja je korištenje tehnike snimanja glasa (eng. *voice recording*). Ovim se radom prikazuje primjena metode snimanja glasa u poučavanju studenata koji, usprkos heterogenosti u razini znanja, raspolažu predznanjem njemačkoga jezika. Studenti su dobili zadatak četiri se puta snimiti kako čitaju transkript dijaloga čija im je izvorna snimka bila stalno dostupna na internetu. Snimanje se provodilo u dvije faze. U prvoj fazi studenti su se koncentrirali na točnost izgovora. Najprije su snimali svoje čitanje bez uvježbavanja (snimka 1), a zatim nakon samostalnoga uvježbavanja riječi i rečenica koje su im stvarale teškoće u izgovoru (snimka 2). U drugoj fazi studenti su imali zadatak ispraviti svoju drugu snimku prema uputama predavačice (ispravak snimke 2) te se na kraju koncentrirati na intonaciju i tečnost govora (snimka 3). Studenti su vodili strukturirane bilješke o procesu uvježbavanja te su u svakoj fazi dobili povratne informacije od predavačica. Cilj vježbe bio je postizanje napretka u govornoj proizvodnji studenata s posebnim naglaskom na razvijanju svijesti o točnosti izgovorenoga. Rezultati rada upućuju na mogućnosti i ograničenja daljnje upotrebe navedene metode u procesu ovladavanja stranim jezikom.

Ključne riječi: intonacija, izgovor, točnost, *voice recording* metoda

1. Uvod

Premda je dobro razvijena fonetska podloga temelj za međusobno razumijevanje u komunikaciji, prema našem iskustvu na nastavi stranih jezika na višoj razini učenja ne inzistira se dovoljno na vježbama izgovora. Glavni razlog leži u nedostatnom vremenu – većina zadataka koncipirana je na razini razumijevanja i proizvodnje tekstualnih sadržaja te ovladavanja gramatikom i širenjem vokabulara. Međutim, pravilan izgovor, kako navodi Brown (2012), nemjerljivo doprinosi osjećaju uspješnosti, komunikacijskim vještinama i motivaciji za daljnje učenje i napredovanje. Dieling (1992) smatra da cilj učenja fonetike nije fonetika sama, već komunikacija; glas kao materijalna pojava jezika obuhvaća određeni sadržaj. Ako je govor kao „ovojnica“ (Dieling i Hirschfeld 2000: 64) tog sadržaja iskrivljen ili netočan, sadržaj se iskrivljuje te postaje nerazumljiv. Dieling i Hirschfeld (2000) koriste se analogijom nečitkoga rukopisa – nečitko napisana poruka lišena je razumljivoga sadržaja. Neispravan izgovor ima izravne posljedice na usmenu komunikaciju na način da šteti razumijevanju sadržaja koji se proizvodi kao i sadržaja koji se prima. Hewings (2004 prema Brown 2012) naglašava kako je u novije vrijeme cilj postići izgovor koji je razumljiv u međunarodnoj komunikaciji.

S nedostatkom govornog ostvaraja nije moguće ostvariti napredak u komunikacijskim sposobnostima. Pop, Tolumetiu i David (2011 prema Aoki 2014) upućuju na upotrebu alata za snimanje glasa (eng. *voice recording tools*) kao na mogućnost za proizvodnju govornoga ostvaraja (eng. *oral output*, hrvatski termin prema Cvikić 2007). Digitalizacija alata za snimanje glasa i dostupnost interneta omogućuju nam sve bolju integraciju takve metode u nastavu stranih jezika. Prema Rausch i Rausch (1991), integracija fonetskih vježbi u nastavu ima smisla kada predavač ocjenjuje i potvrđuje njihovu točnost, odnosno netočnost. U skladu s time, Aoki (2014) smatra da su ispravljanje fonetskih pogrešaka i individualizirane povratne informacije studentima od iznimne koristi. Međutim, uzevši u obzir brojna ograničenja kao što su e-nastava, skraćeno trajanje nastavnoga sata, veliki broj studenata i heterogenost grupa koje pohađaju nastavu stranoga jezika struke, sinkrono ispravljanje nije izvedivo te se metoda snimanja glasa pokazala korisnim instrumentom za samostalno, izolirano i asinkrono uvježbavanje izgovora.

Kakva je pouzdanost samovrednovanja vlastitoga izgovora prilikom snimanja glasa na segmentalnoj razini istražili su Dłaska i Krekeler (2008). Iako je u 85 % slučajeva ocjena studenata i ocjenjivača bila identična, studenti su identificirali upola manje glasova kao pogrešno izgovorene od ocjenjivača. Međutim, rezultati su pokazali kako najveće prednosti takve vrste vježbe leže upravo u poticanju aktivnoga učenja i uključivanja studenata u proces. Brown (2012) je u svojem istraživanju o *out-of-class* pristupima za poboljšanje izgovora i podizanju svijesti o točnosti izgovorenoga također zaključio da su ovakve vježbe korisne jer studenti uviđaju koliko im je zapravo vježbe izgovora potrebno. Vježba snimanja glasa koju predstavljamo ovim radom upotrijebljena je u svrhu:

- omogućavanja prilike za govorni ostvaraj u okvirima e-nastave;
- razvijanja svijesti o ulozi koju izgovor ima u razumljivosti te poticanja studenata da uvježbavaju izgovor samostalno i asinkrono s obzirom na to da na nastavi nije bilo prilike za takav tip vježbi;
- poticanja studenata na samostalno vrednovanje svojega rada i doprinosa osjećaju napretka i uspjeha te veće aktivnosti na nastavi.

Cilj našega rada je provjeriti može li se ovom metodom postići napredak u razvijanju svijesti o važnosti izgovora te, uz pomoć asinkrone povratne informacije, u samom izgovoru u uvjetima e-nastave. Dodatno smo kod studenata željele postići razvijanje osjećaja uspjeha i zadovoljstva vlastitim napretkom.

2. Metoda

2.1. Uzorak

Vježba je obuhvatila 60 studenata treće godine preddiplomskoga redovnog stručnog studija na Međunarodnome sveučilištu Libertas: 24 studenta smjera Turistički menadžment te 36 studenata smjera Hotelski menadžment. Obje grupe izrazito su heterogene u vidu završenogaa srednjoškolskog obrazovanja te broju godina učenja njemačkoga jezika prije početka studiranja. Budući da je njemački obvezan kolegij, u trenutku izvođenja vježbe svi su studenti bili na minimalno trećoj godini učenja jezika. Prosjek godina učenja je 4,4 godine. Ulazna i izlazna anketa kao i bilješke iz svake faze vođene su u formatu Google obrazaca u formi komentara i Likertove ljestvice. Snimke su studenti snimali na mobitelima ili online snimačima glasa (<https://vocaroo.com/>), a iscrpne povratne informacije dobivali su pojedinačno e-mailom.

2.2. Način prikupljanja podataka

2.2.1. Ulazna anketa

U ulaznoj se anketi bilježilo koliko su često studenti prije fakulteta čitali naglas, koliko su često bili ispravljani, što se ispravljalo, jesu li se ranije susreli s metodom snimanja glasa te kako su doživjeli to iskustvo. Sudjelovalo je sveukupno 60 studenata (24 studenta smjera Turistički menadžment te 36 studenata smjera Hotelski menadžment).

2.2.2. Prva faza snimanja

Prije početka prve faze snimanja studenti su dobili transkript dijaloga koji je trebalo snimiti, kao i poveznicu na mrežnu stranicu (<https://www.schubert-verlag.de/>) na kojoj su uvijek mogli poslušati dijalog tematski i leksički vezan za struku. U snimci 1 čitali su spontano, bez prethodnoga uvježbavanja, a u snimci 2 imali su zadatak usredotočiti se na točan izgovor svake pojedine riječi (segmentalno). Uz snimke su u obrazac bilježili komentare. Sudjelovalo je sveukupno 50 studenata (17 studenata smjera Turistički menadžment te 33 studenta smjera Hotelski menadžment).

2.2.3. Druga faza snimanja

Po zaprimljenim pojedinačnim povratnim informacijama studenti su snimili još dvije snimke: snimku 3 kao ispravak snimke 2 prema uputama predavačica te snimku 4 s fokusom na suprasegmente - intonaciju i prozodiju kako bi se postigao izgovor što bliži originalnoj snimci. Sudjelovalo je sveukupno 36 studenata (17 studenata smjera Turistički menadžment te 19 studenata smjera Hotelski menadžment).

2.2.4. Izlazna anketa

U izlaznoj anketi studenti su ocijenili korisnost zadatka. Sudjelovao je sveukupno 31 student.

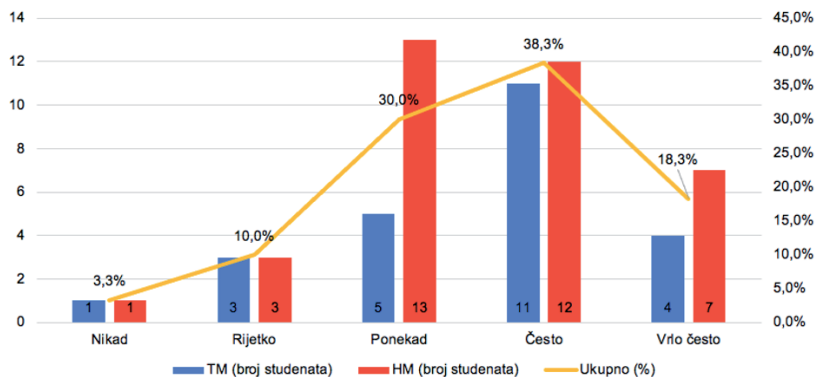
3. Rezultati

3.1. Ulazna anketa

Ulazna anketa obuhvatila je pitanja o dosadašnjem iskustvu s uvježbavanjem izgovora kroz formalno obrazovanje te pitanja o susretanju s metodom snimanja glasa.

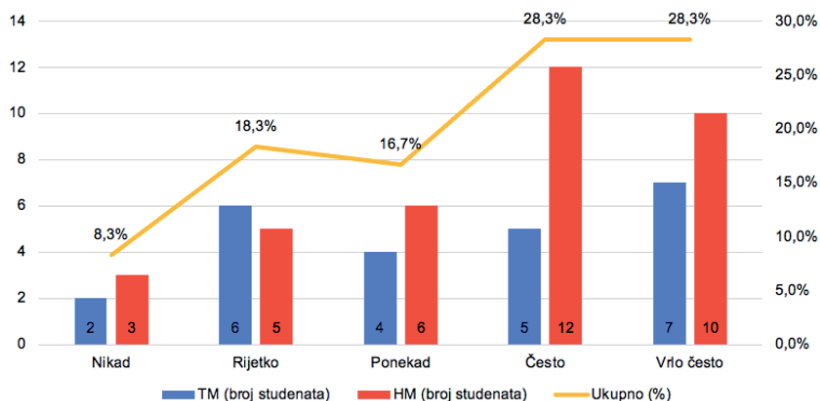
Budući da svi studenti imaju iskustvo učenja njemačkog jezika na fakultetu, predstavljamo rezultate koji se tiču toga stupnja obrazovanja.

Na pitanje „Jeste li često vježbali čitanje naglas na nastavi stranog jezika na fakultetu?“ gotovo 40 % ispitanika odgovorilo je da se čitanje naglas uvježbavalo često (Slika 1).

Slika 1. Jeste li često vježbali čitanje naglas na nastavi stranog jezika na fakultetu?

Na pitanje „Koliko često vas je predavač/ica ispravljao/la na fakultetu?“ 28,3 % studenata se odlučilo za odgovor često, a isti postotak studenata odlučio se za odgovor vrlo često (Slika 2). U opisnom dijelu odgovora na ovo pitanje studenti su dodali da im je profesor/ica najčešće ispravljala intonaciju, naglasak, izgovor pojedinih riječi te izgovor riječi s prijeglasom.

Slika 2. Koliko često vas je predavač/ica ispravljao/la prilikom čitanja na fakultetu?

Na pitanje „Jeste li se već susreli s metodom snimanja glasa?“ 53,3 % studenata odgovorilo je potvrdno, dok se 46,7 % studenata nije susrelo s metodom snimanja glasa. Ispitanici koji su se s metodom susreli imaju u gotovo 90 % slučajeva pozitivno iskustvo, međutim kao nedostatak su naveli izostanak povratne informacije od predavača/ice u nekim slučajevima.

3.2. Prva faza

U prvoj fazi na pitanje „Kako vam zvuči vlastito prvo čitanje?“ studenti su u pravilu odgovorili da je potrebno dodatno vježbati te da postoji prostor za poboljšanje. Ključne riječi koje se pojavljuju u njihovim komentarima su: vježba, slušanje, naglasak, izgovor dužih riječi, nesigurnost, zastajkivanje.

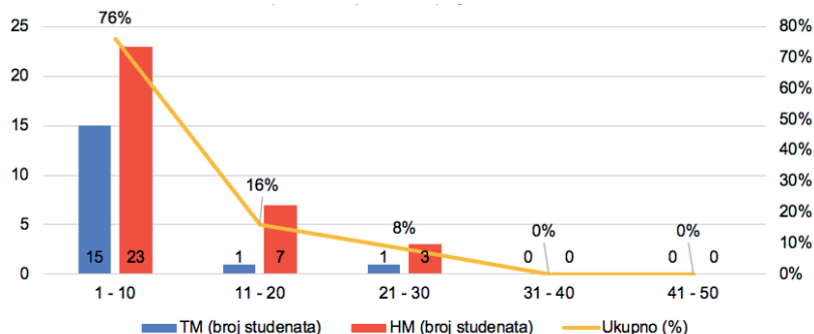
Izdajamo neke od najzanimljivijih komentara:

1. Čudno jer slabo sebe slušam dok govorim.
2. Dosta nesigurnosti u glasu i zaustavljanje kod izgovaranja pojedinih riječi.
3. Ne čini mi se dobro jer nemam taj njihov naglasak.
4. Ni približno kako sam htjela zvučati.
5. Treba poraditi na izgovoru i dužim riječima.
6. Činilo mi se dobro u početku, ali onda sam uvidjela greške.
7. Moram poraditi na intonaciji.

Kao odgovor na pitanje „Koje su vam riječi ili fraze bile teške ili krive?“ studenti su trebali popisati riječi koje su im stvarale teškoće. Najčešće su izdvojene sljedeće riječi i fraze te ih u cijelosti prenosimo na način na koji su ih studenti zabilježili: *Goethestrasse, Postleitzahl, brojevi, Nordaustralien, Temperatur, Internetanschluss (nemam oštro s), für Sie tun (krivo r), Kontinent (krivi naglasak), Süden, Temperatur, wiederum, anschauen, vielleicht.*

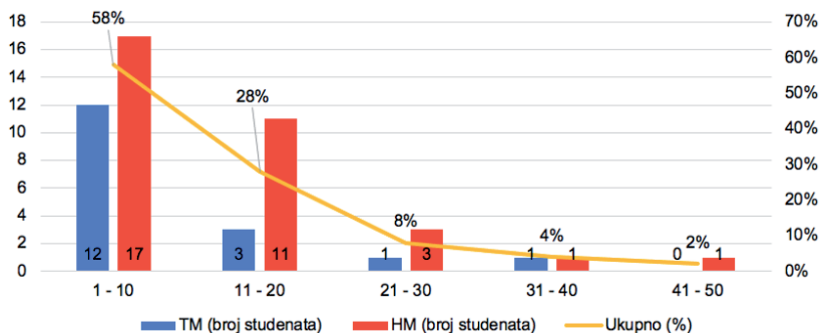
Kao odgovor na pitanje „Koje su bile poteškoće pri izgovoru?“ studenti su izdvojili sljedeće: duže riječi, naglasak, glas r, diftonge -ie i -ei, spojiti riječi poput: *ich brauche noch.*

Sljedeće pitanje odnosilo se na proces uvježbavanja vlastitoga govornog ostvaraja, a zanimalo nas je koliko su vremena i truda studenti uložili u uvježbavanje određenih riječi i fraza u sklopu pojedinih rečenica izolirano od cijeloga dijaloga. Slika 3 prikazuje odgovor na pitanje „Koliko ste puta pročitali pojedine rečenice?“. Najveći broj studenata (76 %) uvježbavao je ponavljanjem od 1 do 10 puta, na 11 do 20 puta odlučilo se 16 % studenata, dok je 8 % uvježbavalo rečenice više od 20 puta.

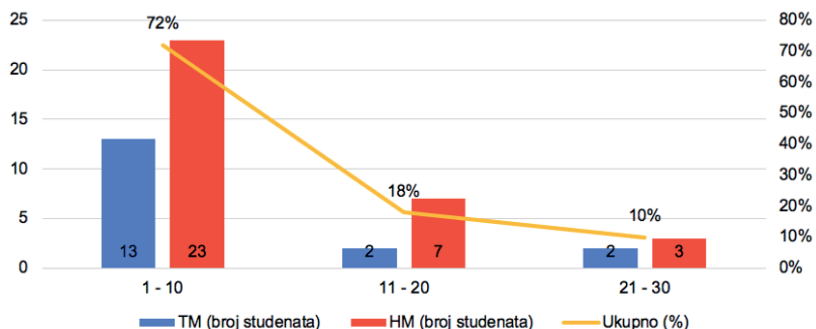
Slika 3. Koliko ste puta pročitali pojedine rečenice?

U sklopu vođenja bilješki studenti su imali zadatak zabilježiti i koliko su puta snimili dijalog prije nego što su ga poslali predavačicama na slušanje. Na pitanje „Koliko puta ste pročitali cijeli dijalog prije nego što ste ga poslali?“ gotovo 60 % studenata odlučilo se za odgovor 1 do 10 puta. S druge strane, samo se 6 % studenata odlučilo za uvježbavanje od čak 30 do 50 puta (Slika 4).

Slika 4. Koliko puta ste pročitali cijeli dijalog prije nego što ste ga poslali?

Budući da je cilj vježbe bio izgovorom se približiti izvorniku što je više moguće zanimalo nas je jesu li se studenti i u kojoj mjeri vraćali na slušanje izvornoga dijaloga. Na pitanje „Koliko ste se puta vraćali na slušanje izvornog dijaloga?“ 72 % studenata odgovorilo je da su ga ponovno poslušali između 1 i 10 puta, dok je 10 % njih ponovno poslušalo dijalog do 30 puta (Slika 5).

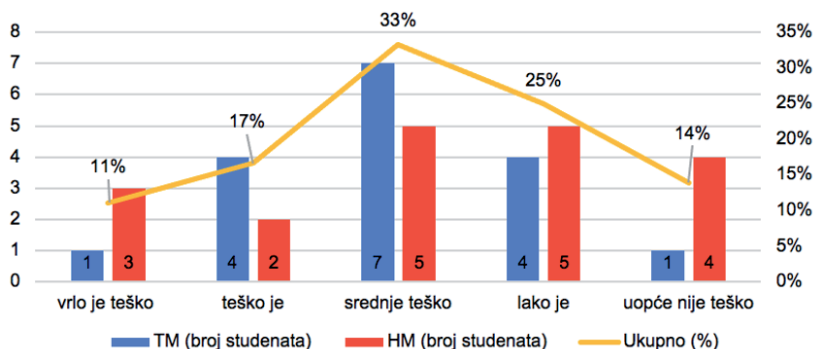
Slika 5. Koliko ste se puta vraćali na slušanje izvornog dijaloga?

3.3. Druga faza

U drugoj fazi vježbe studenti su dobili povratnu informaciju od predavačica. Gotovo 90 % studenata izrazilo je zadovoljstvo dobivenom povratnom informacijom. Izdvajamo sljedeće komentare kao obrazloženja:

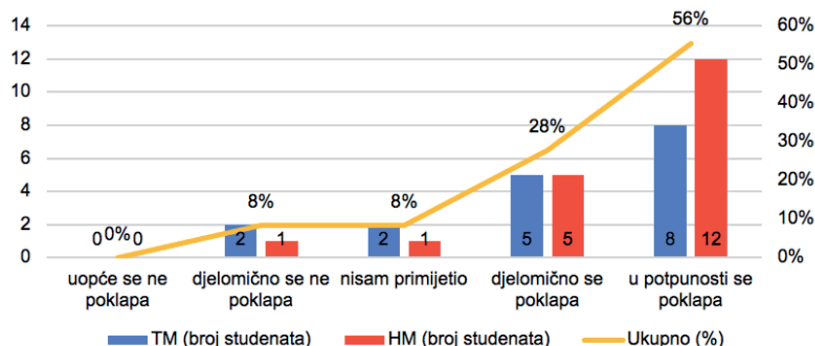
1. *Da, zato što mi je ukazala na sve greške.*
2. *Da, profesorica me bez ublažavanja i uljepšavanja uputila u greške koje sam napravila.*
3. *Da, jer je profesorica primijetila iste greške kao ja.*
4. *Riječ Euro sam mislila da dobro izgovaram dok profesorica nije napisala kako se točno izgovara pa sam ostala u čudu.*
5. *Da, jer smatram da je dobro pohvalila i naglasila što je u redu, te također što bi još bilo korisno popraviti kako bi pridonijelo mojoj kvaliteti izgovora riječi.*
6. *Zadovoljna sam, jer smatram da jedino na ovaj način tj. ispravljanjem možemo poboljšati svoje greške jer ukoliko nas netko ne usmjeri na njih, nećemo ih niti primijetiti.*
7. *Uočila je greške koje ja nisam.*
8. *Shvatila sam razlog zbog kojeg mi se događaju greške.*
9. *Uočili ste iste greške koje sam i ja vidjela kada sam ponovno preslušavala snimku.*
10. *Jesam, bila je pozitivna i konstruktivna.*
11. *Bila je u potpunosti iskrena s povratnom informacijom. Rekla je točno kako je.*

Studenti su također imali priliku procijeniti u kojoj se mjeri povratna informacija poklapa s njihovim samoocjenjivanjem. Na pitanje „Koliko se povratna informacija poklapa s onim što ste i sami primijetili da možda u vašem čitanju nije dobro?“ 56 % studenata odgovorilo je da se povratna informacija u potpunosti poklapa, a 28 % da se djelomično poklapa (Slika 6).

Slika 6. Koliko se povratna informacija poklapa s onim što ste i sami primijetili da možda u vašem čitanju nije dobro?

Budući da su studenti u drugoj fazi imali zadatak intonativno se približiti izvorniku postavile smo im pitanje „Koliko vam je bilo teško razabrati intonaciju, naglašene riječi u dijalogu i pauze te to označiti u transkriptu?“. 33 % studenata odlučilo se za odgovor srednje teško, 25 % studenata označilo je odgovor lako je, a 17% odgovor teško je. 11 % odlučilo se za odgovor vrlo je teško, dok 14 % studenata smatra da uopće nije teško (Slika 7).

Slika 7. Koliko vam je bilo teško razabrati intonaciju, naglašene riječi u dijalogu i pauze te to označiti u transkriptu?

Iduće pitanje odnosilo se na način bilježenja intonacije i naglasaka. Izdvajamo najzanimljivije odgovore na pitanje „Što ste činili prilikom povratka na slušanje izvornog dijaloga? Jeste li dodatno bilježili naglaske ili informacije o intonaciji?“

1. *Svakim slušanjem sam zaustavljala dio po dio i pokušavala ponoviti na identičan način.*
2. *Pokušao sam odmah ponoviti za izvornim tekstom.*
3. *Rečenicu po rečenicu ponavljala za njima.*
4. *Ponavljala sam pauzirajući dijalog.*
5. *Slušala sam na kojim riječima je naglasak, ima li pauze kod nekih riječi te to dodatno zapisivala.*
6. *Pokušao sam vježbati rečenicu po rečenicu i malo sam vodio bilješke o intonaciji sa strane.*
7. *Pisala sam u tekst kako bi to trebalo zvučati i po tome sam čitala.*
8. *Pisala sam greške koje ja činim i ispod njih pravilan izgovor i bilježila intonaciju.*
9. *Da, jesam. Raznim crticama, točkicama i bojama u tekstu.*

3.4. Završna anketa

Na pitanje „Kako biste ocijenili zadatak snimanja glasa?“ dobile smo sljedeće odgovore: lagan – 29 %, srednje težak – 61,3 %, težak – 9,7 %.

Kao obrazloženje odgovora na pitanje da ocijene težinu zadatka dobile smo sljedeće odgovore:

1. *Srednje težak. Svaki put kad sam snimala iznova radi neke greškice, činilo mi se sve teže i teže.*
2. *Težak jer sam sve puno puta morala ponoviti prije nego što sam poslala.*
3. *Nije mi bio težak, a kad je prof poslala povratnu info bilo mi je lako ispraviti.*
4. *Nije teško jer ne odgovaram direktno profesorici pa nije toliko stresno.*
5. *Oduzima dosta vremena da snimka ispadne dobra.*
6. *Zadatak sam po sebi nije zahtjevan, ali ovisi o nama kakav rezultat mi osobno želimo postići pa se može zakomplicirati.*
7. *Mislim da je najteži dio zadatka bio u prvom dijelu priznati si da je u redu ako ne znamo svaku riječ savršeno pročitati.*

8. *Nije bio lagan, jer smo više puta morali ponavljati, ali nije bio ni težak jer ne predstavlja nešto što nije moguće.*
9. *Lagan. Jako zanimljiv i zabavan način učenja. Definitivno bolje nego klasično učenje.*
10. *Srednje težak. U početku, kad nam je prof predstavila zadatak, činilo mi se da neće biti zahtjevno i da ću zadatak moći odraditi u nekoliko minuta, ali kada sam krenula sa snimanjem i preslušavanjem, shvatila sam da nije kako sam mislila i da mi treba dosta vježbe da postignem dobar rezultat. Zadatak nije bio pretežak, samo treba dosta vježbe i koncentracije.*
11. *Težak. Teško se koncentrirati istovremeno na čitanje i intonaciju.*
12. *Odabrala sam srednje teško jer moraš na jako puno toga paziti, tipa kako izgovaraš neke riječi i kojom brzinom.*

Na pitanje „Smatrate li da je zadatak snimanje glasa bio koristan?“ 100 % studenata odgovorilo je potvrdno, a dodatna obrazloženja bila su sljedeća:

1. *Vježbam izgovor kao i nove riječi koje se mogu primijeniti u svakodnevnom razgovoru.*
2. *Sama uviđam svoje pogreške kad poslušam snimku i mislim da tako bolje pamtim svoje greške nego kad bi me profesorica ispravljala.*
3. *Nakon što snimimo sami sebe i kasnije to poslušamo, možemo vidjeti gdje griješimo i što trebamo popraviti.*
4. *Na zanimljiv način usvajamo vokabular, a istovremeno razvijamo govorne vještine.*
5. *Kroz slušanje originalnog zvuka sam bolje mogla shvatiti kakvu intonaciju koristiti.*
6. *Ako se samostalno poslušam prva snimka i onda druga, osjeti se razlika, ako ne u izgovoru, onda u tečnosti.*
7. *Čitanje stranog jezika nikad ne može biti beskorisno pa tako ni ovo. Još s riječima s kojima ćemo se koristiti u struci, još korisnije.*
8. *Ja osobno sam se oslobodila straha od govora na glas i pred drugim ljudima. Izgovor riječi mi je puno jednostavniji, a i samim čitanjem tih tekstova primjećujem da učim i razumijem riječi koje mi do tada nisu bile poznate.*
9. *Može se kadgod poslušati.*
10. *Naučila sam neke riječi koje vjerojatno ne bih klasičnim načinom učenja.*
11. *Vidjela sam napredak kroz semestar.*
12. *Sami možemo čuti kako izgovaramo neke riječi i sami se možemo ispraviti.*
13. *Trudila sam se da u izgovoru zvučim više njemački nego inače.*
14. *Naučila sam nove riječi i fraze koje će mi pomoći u razgovoru s turistom.*

Na pitanje „Biste li zadatak ponovili na online nastavi?“ 90 % studenata odgovorilo je potvrdno, dok je na pitanje „Biste li zadatak ponovili na nastavi uživo?“ 60 % studenata odgovorilo potvrdno.

4. Razradba

Rezultati anketa dali su vrijedan uvid u napredak ostvaren u vidu poticanja razvoja svijesti o važnosti točnog izgovora, ali i u sam napredak u točnosti izgovora. Također su omogućili uvid u stavove studenata prema uvježbavanju usmenoga izražavanja na e-nastavi te nastavi uopće. Isto tako su pokazali na koji način studenti pristupaju zadatku te koje su strategije razvili.

Ulazna anketa pokazala je da predavačice počinju vježbu sa studentima koji imaju pozitivan stav prema snimanju glasa, ali su već na početku dali naslutiti da očekuju povratnu informaciju. Dieling (1992) tvrdi da je uloga predavača da daje povratnu informaciju jer studenti obično ne uspijevaju prepoznati vlastite pogreške, osim ako ih se tome ne podučava, a daljnje studije pokazuju da studenti dijele taj stav.

Studenti su komentarima na reakcije na vlastito čitanje pokazali da su kritični prema tome kako zvuče, ali i zaključili da je potrebna vježba, što se može dovesti u korelaciju s brojem ponavljanja. Iako se studentima čini da su ponavljali velik broj puta, načelna uputa predavačica bila je da se pokuša ponavljati više puta u tijeku nekoliko dana. Usporedbom broja ponavljanja i krajnjega rezultata zaključujemo da su ipak studenti s najvećim brojem ponavljanja postigli najbolji rezultat.

Studenti su prilično dobro izdvojili riječi kod kojih su najviše grijeshili te identificirali u kojim slučajevima griješe. Pokazali su osviještenost za naglasak, iako u mnogim slučajevima nisu primijetili da se kod nekih riječi kao npr. *Internetanschluss* naglasak nalazi na prvom slogu. Puno su češće primjećivali krivo pročitano riječ na segmentalnoj razini. Također je zanimljivo da velikoj većini studenata problem stvaraju složenice ili, njihovim rječnikom, “duže riječi”. Zaključak je predavačica da je potrebno razdvajanje na slogove koje nisu dosljedno činili, a začuđuje činjenica da im je bilo teško razaznati razliku između diftonga -ie i -ei. Činjenica da slabije razaznaju pogreške u naglasku upućuje na činjenicu da je nužno mnogo više i češće vježbati slušanje, poraditi na osnovama fonetike te temeljitije obraditi zakonitosti njemačkoga fonetskoga sustava, razlike između hrvatskoga i njemačkoga te analizirati najčešće pogreške koje studenti govornici hrvatskoga jezika čine i objasniti im zašto se to događa.

Na razini su glasova dobro primijetili razlike u izgovoru glasa -r i -s kao i riječi s prijetglasom te su često konstatali da nikada neće zvučati kao original. Brown (2012) je primijetio da studenti razaznaju glasove koji im predstavljaju problem zbog razlika u izgovoru u materinjskome i stranome jeziku te su komentirali da je to zbog nedovoljnoga

posvećivanja pažnje izgovaranju tih glasova na početnoj razini učenja. Primijetile smo, međutim, da su studenti s najvećim brojem ponavljanja uspjeli znatno popraviti izgovor izdvojenih glasova te se približiti originalu.

Broj vraćanja na izvorni dijalog dao je vrijednu informaciju o vještini slušanja i mogućnosti koncentracije kako na segmentalnu, tako i na suprasegmentalnu razinu te ukazuje na potrebu češćeg uvježbavanja slušanja te bilježenja i primjećivanja na nastavi – osvještavanje toga što je sve potrebno slušati. Brown (2012) je primijetio da podizanje svijesti o značajkama izgovora kojima se rjeđe pridaje važnost na nastavi pomaže studentima da shvate da su suprasegmentalni aspekti jednako važni kao i izgovor pojedinih glasova da bi njihov govor bio razumljiv.

Bilježenje intonacije pokazalo je da su studenti razvili vlastite strategije za označavanje naglasaka i intonacije. Međutim, činjenica da nisu svi studenti označavali intonaciju ukazuje na potrebu sustavnijega učenja strategija kako se približiti izvorniku.

Kad je riječ o povratnim informacijama, studenti su pokazali da su zadovoljni vlastitom ocjenom, ali i sretni kad dobiju potvrdu svoje ocjene te zadovoljni da su predavačice uočile pogreške koje sami nisu. Spremni su prihvatiti kritiku i cijene izravnost, ali dobro reagiraju na pohvalu i ohrabrenje jer je motivacija veća. To je u skladu s Dlaska i Krekeler (2008) koji smatraju da holistička povratna informacija nije dovoljna te da je povratna informacija korisna samo onda kada naglašava individualne slabosti i potrebe studenata.

Iz odgovora o korisnosti možemo zaključiti da su osim samoga izgovora uvidjeli i korisnost u usvajanju vokabulara uz poseban naglasak na jezik struke te fraze koje im mogu biti korisne za buduće zaposlenje. Brown (2012) navodi korisnost zadatka uspoređujući dvije snimke svojih studenata te zaključuje da uz kvalitetnu povratnu informaciju uspjeh ne može izostati.

Zaključno, začuđuje činjenica da čak 40 % studenata ne bi bilo spremno samostalno uvježbavati zadatak kod kuće nego daju prednost sinkronoj povratnoj informaciji te smatraju da nema potrebe za asinkronim uvježbavanjem.

5. Zaključak

Provedba i rezultati vježbe snimanja glasa omogućile su nam uvid u sljedeća ograničenja navedene metode: budući da studentima nedostaje pravilna fonetska podloga na kojoj se trebalo inzistirati u ranim fazama ovladavanja jezikom, potrebno je sustavno i temeljito obraditi opća pravila izgovora, za što nije bilo vremenskih uvjeta ni u kontaktnoj ni u online nastavi. Fizički aspekti izgovora određenih glasova (primjerice položaj usta i usana pri izgovoru prijeglasa) mogu se prikazati samo putem kamere, ali s obzirom na broj studenata u online predavaonicama, nije moguće da oni to ponavljaju i da ih se

ispravlja. Nadalje, iz predavačke perspektive ova metoda zahtijeva veliku vremensku posvećenost, stoga je teško provediva s grupama u kojima je veliki broj studenata. Još jedno ograničenje navodi i Kenworthy (1987, prema Brown 2012), smatrajući da predavač nije relevantan ispravljač kad je riječ o razumljivosti, budući da se po prirodi svog posla prilagodio slušanju različitih pogrešaka te ga to čini atipičnim slušateljem.

Uz sva navedena ograničenja, vježba snimanja glasa u svrhu unapređenja govornoga ostvaraja pokazala se uspješnom, osobito u uvjetima online nastave. Rezultati konačnih snimaka pokazali su nam da je veliki broj studenata postigao znatan napredak u odnosu na prvu snimku (najizraženije na segmentalnoj razini), osobito studenti početnici koje su povratne informacije naročito motivirale za daljnju vježbu. Najveći napredak uočen je upravo kod studenata s najvećom količinom ponavljanja i vježbe neovisno o prethodnoj razini znanja. Pritom je svatko od sudionika vježbe imao priliku samostalno ocijeniti svoj rad i napredak, ali i uz pojedinačne povratne informacije uvježbavati upravo ono pri čemu ima individualne poteškoće u izgovoru. Osim što su studenti ovom vježbom osvijestili važnost uloge koju izgovor ima u razumljivosti, nama kao predavačicama vježba je omogućila neposredniju komunikaciju sa studentima u uvjetima e-nastave, kao i njihovu povećanu motiviranost i aktivnije sudjelovanje u procesu ovladavanja njemačkim jezikom.

Uz navedene prednosti, upućujemo i na daljnje mogućnosti upotrebe: kolegice i kolege s drugih jezičnih katedri na sveučilištu mogu je upotrijebiti koristeći se našim postojećim upitnicima; vježba se može proširiti i na vršnjačko ocjenjivanje te se upotrebljavati i u okvirima kontaktne nastave kao zadatak za samostalno uvježbavanje izgovora uzevši u obzir vremenska ograničenja nastave koja uključuju veliku količinu gradiva i ne ostavljaju mnogo prostora za uvježbavanje izgovora.

Literatura

- Aoki, Sachiko. 2014. Potential of Voice Recording Tools in Language Instruction. 128-141. <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/D8W9585Q> (pristupljeno 4. rujna 2021.).
- Brown, Brendan. 2012. Raising student awareness of pronunciation and exploring out-of-class approaches to pronunciation practice. *Research Notes* 48. 18-24. https://www.researchgate.net/profile/Anne-Burns-2/publication/282664237_Teacher_research_in_a_national_program_Impact_and_implications/links/56174cd608ae839f3c7d83bf/Teacher-research-in-a-national-program-Impact-and-implications.pdf#page=20 (pristupljeno 2. rujna 2021.).
- Cvikić, Lidija. 2007. Temeljno nazivlje u usvajanju jezika: hrvatski nazivi za input, output i intake. *Lahor* 1/3. 100-108. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=32535 (pristupljeno 2. rujna 2021.).

- Dieling, Helga. 1992. *Phonetik im Fremdsprachenunterricht Deutsch*. Langenscheidt. Berlin.
- Dieling, Helga; Hirschfeld Ursula. 2000. *Phonetik lehren und lernen*. Langenscheidt. Berlin.
- Blaska, Andrea; Krekeler, Christian. 2008. Self-assessment of pronunciation. *System*, 36/4. 506–516. doi:10.1016/j.system.2008.03.003
- Rausch Rudolf; Rausch Ilka. 1991. *Deutsche Phonetik für Ausländer*. Langenscheidt Verlag – Enzyklopädie. Berlin.

Mrežne stranice:

www.vocaroo.com

www.schubert-verlag.de

SPRACHAUFNAHME – EINE TECHNIK ZUR FÖRDERUNG DER MÜNDLICHEN KOMPETENZ IM FREMDSPRACHENERWERB

Der durch die Corona-Pandemie bedingte digitale Fremdsprachenunterricht stellt Studierende und Lehrende vor neue und große Herausforderungen – und bietet gleichzeitig die Chance, das Potenzial möglicher Anwendungen von Technologie im Fremdsprachenunterricht zu untersuchen. Aus mehreren Gründen (technische Schwierigkeiten, große Studentenzahl, gekürzte Unterrichtsstunden) ist im digitalen Unterricht vor allem die mündliche Kompetenz als eine der Schlüsselkompetenzen für erfolgreiches Kommunizieren vernachlässigt worden. Die Sprachaufnahme-Technik (engl. *voice recording*) bietet sich dabei als eine mögliche Lösung zur Förderung der mündlichen Kompetenz im Rahmen des digitalen Unterrichts. Die vorliegende Arbeit schildert die Anwendung der Sprachaufnahme-Technik im Unterricht hinsichtlich der Sprachniveaus durchaus heterogen zusammengesetzten Studentengruppen, die nichtdestotrotz alle über gewisse Vorkenntnisse der deutschen Sprache verfügen. Studierende erhielten die Aufgabe, sich viermal beim Vorlesen eines Dialogtranskriptes aufzunehmen, wobei die Originalaufnahme durchgehend online zur Verfügung stand. Der Aufnahmeprozess verlief in zwei Phasen. Im Fokus der ersten Phase stand die richtige Aussprache: zunächst lesen Studierende den Dialog ohne jene Vorbereitung vor (Aufnahme 1). In der zweiten Aufnahme üben sie selbstständig Wörter und Sätze, die sie selbst als problematisch einschätzen. In der zweiten Phase erhielten Studierende die Aufgabe, ihre zweite Aufnahme nach dem personalisierten Feedback der Lehrperson zu korrigieren (Aufnahme 2 – Korrektur), um sich schließlich in der dritten Aufnahme auf Intonation und eine fließende Aussprache zu konzentrieren. Studierende machen dabei strukturierte Notizen über den eigenen Übungsprozess, begleitet durch das Feedback der Lehrperson in jeder Phase mit dem Ziel, Fortschritt in der mündlichen Kompetenz von Studierenden zu erreichen, wobei der Schwerpunkt vor allem auf die Förderung des Bewusstseins von der Genauigkeit des Ausgesprochenen gelegt worden ist. Die Ergebnisse dieser Arbeit weisen auf die Möglichkeiten und Begrenzung einer weiteren Anwendung der Sprachaufnahme-Technik im Fremdspracherwerb hin.

Schlüsselwörter: Aussprache, Genauigkeit, Intonation, *voice-recording* Technik